

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

II. ÚS 69/99

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte dňa 15. júla 1999 predbežne prejednal podnet [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ]
[REDAKOVANÉ] zastúpeného advokátom JUDr. Ľubomírom Hlbočanom, Bratislava, Ul. odbojárov 9/11, na začatie konania pre porušenie základného práva a slobody zaručeného čl. 12 ods. 1, čl. 16 ods. 1, čl. 17 ods. 1, 2 Ústavy Slovenskej republiky zo strany predsedu vlády Slovenskej republiky v zastúpení prezidenta republiky, vlády Slovenskej republiky, Ministerstva vnútra Slovenskej republiky, Sekcie vyšetrovania a kriminalisticko-expertíznych činností PZ, odboru vyšetrovania obzvlášť závažnej trestnej činnosti, Krajskej prokuratúry v Bratislave a Okresného súdu Bratislava I v konaní pod sp. zn. ČVS: VKE-1/30-98 a takto

r o z h o d o l :

Podnet [REDAKOVANÉ] na začatie konania o d m i e t a .

O d ô v o d n e n i e :

I.

[REDAKOVANÉ] doručil 22. apríla 1999 na Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „Ústavný súd SR“) podnet na začatie konania podľa čl. 130 ods. 3 Ústavy

Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) pre porušenie čl. 12 ods. 1, čl. 16 ods. 1, čl. 17 ods. 1, 2 ústavy zo strany predsedu vlády Slovenskej republiky v zastúpení prezidenta republiky (ďalej len „predseda vlády“), vlády Slovenskej republiky (ďalej len „vláda SR“), Ministerstva vnútra Slovenskej republiky, Sekcie vyšetrovania a kriminalisticko-expertíznych činností PZ, odboru vyšetrovania obzvlášť závažnej trestnej činnosti (ďalej len „Ministerstvo vnútra SR“), Krajskej prokuratúry v Bratislave a Okresného súdu Bratislava I.

Navrhovateľ v podnete uviedol:

„Dňa 3. marca 1998 vydal predseda vlády SR v zastúpení prezidenta SR rozhodnutie o amnestii, ktoré bolo uverejnené v Zbierke zákonov SR pod č. 55/1998 Z. z.

V článku VI. nariadil, aby sa nezačínalo a ak sa začalo, aby sa zastavilo trestné stíhanie za trestné činy spáchané v súvislosti s oznámením o zavlčení [REDAKOVANÉ] [REDAKOVANÉ] do cudziny.

Dňa 7. júla 1998 vydal predseda vlády Slovenskej republiky rozhodnutie o amnestii, ktoré bolo uverejnené v Zbierke zákonov SR pod č. 214/1998 Z. z. V článku II. nariadil, aby sa nezačínalo a ak sa začalo, aby sa zastavilo trestné konanie pre podozrenie z trestných činov, ktoré mali byť spáchané v súvislosti s oznámeným zavlčením [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], do cudziny, ku ktorému malo dôjsť 31. augusta 1995.

Dňa 8. decembra 1998 vydal predseda vlády SR v zastúpení prezidenta SR rozhodnutie, ktoré označil Rozhodnutím o amnestii. Toto rozhodnutie bolo uverejnené v Zbierke zákonov SR pod č. 375/1998 Z. z. V tomto rozhodnutí rozhodol, že: „Článok V. a článok VI. rozhodnutia o amnestii z 3. marca 1998, uverejneného pod č. 55/1998 Z. z. a článok I. a článok II. rozhodnutia o amnestii zo 7. júla 1998, uverejneného pod č. 214/1998 Z. z., sa vypúšťajú.“

Ostatné rozhodnutie predsedu vlády SR v zastúpení prezidenta Slovenskej republiky považujem za rozhodnutie, ktorým došlo k porušeniu Ústavou SR mi garantovaných práv. Na základe tohto rozhodnutia vyšetrovateľ Policajného zboru Ministerstva vnútra SR - Sekcia vyšetrovania a kriminalisticko-expertíznych činností PZ, odbor vyšetrovania obzvlášť závažnej trestnej činnosti, Bratislava, pod ČVS: VKE 30/VP-99 podal žiadosť Národnej rade Slovenskej republiky o vydanie súhlasu k trestnému stíhaniu mojej osoby - ako poslanca Národnej rady SR, ktorú doručil NR SR dňa 27. 4. 1999. Okrem iného požiadal o vydanie súhlasu k trestnému stíhaniu aj na skutky, ktoré podliehali vyhlásenej amnestii.

Národná rada SR za skutky, ktoré podliehali vyhlásenej amnestii, ktorú protiústavne zrušil predseda vlády SR Mikuláš Dzurinda svojou tzv. amnestiou, vydala súhlas na trestné stíhanie poslanca NR SR na základe žiadosti vyšetrovateľa - evidovanej pod č. VKE 30/VP-30-99 a príl. č. 1 ČVS: VKE-1/30-98 (zavlečenie do cudziny a lúpež) a to svojím uznesením č. 253 z 9. apríla 1999.

Dňa 26. 3. 1999 Ministerstvo vnútra SR ... požiadalo o vydanie súhlasu na moje vzatie do väzby. Podotýkam, že podľa platného Trestného poriadku vyšetrovateľ nemal právo požiadať Národnú radu SR o vydanie súhlasu do väzby poslanca Národnej rady SR, pričom v čase podania žiadosti nebol ešte ani súhlas Národnej rady SR na vydanie poslanca k trestnému stíhaniu ... V čase, keď ešte nebol daný súhlas na vydanie poslanca NR SR na trestné stíhanie príslušným uznesením NR SR, už bol v parlamente návrh policajného orgánu na udelenie súhlasu k uvaleniu väzby.

Národná rada Slovenskej republiky tento návrh na vzatie do väzby, podaný policajným orgánom, prejedнала v čase, keď som nebol obvinený zo žiadneho trestného činu a ... vydala súhlas ... na vzatie poslanca do väzby. V danom prípade ide o hrubé porušenie ústavy zo strany Národnej rady SR ...

Po prijatí uznesenia Národnej rady SR č. 268 z 15. apríla 1999 o vydaní súhlasu na vzatie poslanca do väzby ... som sa dostavil k vyšetrovateľovi, ktorý mi doručil uznesenie o vznesení obvinenia ... Bola so mnou spísaná zápisnica o výsluchu obvineného... zápis som považoval iba za výsluch svedka. Na to bol priamo do vyšetrovacej miestnosti privedený sudca so svojou zapisovateľkou a vyšetrovací spis, ktorý bol po celý čas na stole vyšetrovateľa, do ktorého nebolo umožnené nahliadnuť ani mne a ani mojim obhajcom, vyšetrovateľ zobral a odniesol preč do inej miestnosti.

Za tohto stavu sudca Okresného súdu Bratislava I rozhodoval o väzbe bez toho, že by poznal vyšetrovací spis ...

... rozhodnutím predsedu vlády ... boli porušené moje ústavné práva zakotvené v Hlave II. Ústavy Slovenskej republiky - napr. článok 50 ods. 5 ..., čl. 12 ods. 1 ..., čl. 16 ods. 1, čl. 17 ods. 1 a 2 ... a to tak, že čl. 102 písm. i) Ústavy SR použil v rozpore s Ústavou Slovenskej republiky, na čo následne vyšetrovatelia PZ Ministerstva vnútra SR začali voči mne trestné stíhanie za skutky, ktoré už boli amnestované.

Rozhodnutím č. 214/1998 Z. z. ... došlo na ujmu mojich občianskych práv k zhoršeniu priznaného a nadobudnutého práva na základe predchádzajúcich amnestií, čím je porušená aj nedovolená zásada retroaktivity, zakotvené v čl. 1 Ústavy SR.

Zrušenie udelenej amnestie v akejkoľvek forme podľa čl. 102 písm. i) nepredpokladá Ústava Slovenskej republiky.“

V ďalšej časti podnetu navrhovateľ uviedol, že všetky orgány v podnete uvedené porušili citované ústavné články.

„Na základe uvedeného ... navrhujem, aby Ústavný súd SR po predbežnom prerokovaní tohto podnetu na začatie konania vyniesol toto uznesenie: Ústavný súd

Slovenskej republiky začína konanie o porušení práva podnecovateľa upraveného v čl. 12 ods. 1, čl. 16 ods. 1, čl. 17 ods. 1 a 2 Ústavy Slovenskej republiky.“

Po konaní vo veci samej navrhuje navrhovateľ, aby Ústavný súd SR vyniesol toto uznesenie: „Rozhodnutím predsedu vlády Slovenskej republiky z 8. decembra 1998 o amnestii, ktoré bolo publikované v Zbierke zákonov pod č. 375/1998 bolo porušené ústavné právo podnecovateľa v čl. 12 ods. 1 Ústavy SR na slobodu, rovnosť v dôstojnosti i v právach, ktoré sú neodňateľné, nescudziteľné, nepremlčateľné a nezrušiteľné.

II.

Ústavný súd z obsahu písomného podania (podnetu navrhovateľa a príloh, ktoré spolu s podnetom doručil na ústavný súd) a vyjadrení účastníkov konania zistil nasledovný skutkový stav.

Uznesením vyšetrovateľa Ministerstva vnútra SR sp. zn. ČVS: VKE-1/30/98 z 9. apríla 1999 bolo proti navrhovateľovi vznesené obvinenie pre trestný čin zneužívania právomoci verejného činiteľa podľa § 158 ods. 1 písm. a), b) Trestného zákona v spolupáchateľstve podľa § 9 ods. 2 Trestného zákona v súbehu s trestným činom zavlčenia do cudziny podľa § 233 ods. 1, 2 písm. a) Trestného zákona v spolupáchateľstve podľa § 9 ods. 2 Trestného zákona, trestným činom lúpeže podľa § 234 ods. 1, 2 písm. a), b) Trestného zákona v spolupáchateľstve podľa § 9 ods. 2 Trestného zákona a trestný čin vydierania podľa § 235 ods. 1 a 2 písm. a), b) Trestného zákona v spolupáchateľstve podľa § 9 ods. 2 Trestného zákona. Z prípisu vyšetrovateľa sp. zn. VKE-30/VP-30-99 z 26. februára 1999, toho istého dňa doručeného sekretariátu predsedu Národnej rady Slovenskej republiky, ústavný súd zistil, že vyšetrovateľ požiadal Národnú radu SR o danie súhlasu k trestnému stíhaniu navrhovateľa ako poslanca za viaceré trestné činy tam uvedené.

Uznesením Národnej rady SR č. 253 z 9. apríla 1999 Národná rada SR dala súhlas na trestné stíhanie navrhovateľa ako poslanca v trestnej veci vedenej vyšetrovateľom pod číslom ČVS: VKE 1/30-98 (zavlečenie do cudziny a lúpež). Vyšetrovateľ prípisom č. VKE 1/30-98 z 26. marca 1999, doručeným sekretariátu predsedu Národnej rady SR 26. marca 1999, požiadal Národnú radu SR o danie súhlasu na vzatie navrhovateľa ako poslanca do väzby. Národná rada uznesením č. 268 z 15. apríla 1999 dala súhlas na vzatie navrhovateľa ako poslanca do väzby.

Zo zápisnice o výsluchu obvineného [REDAKOVANÉ] z 15. apríla 1999 pred vyšetrovateľom [REDAKOVANÉ] v trestnej veci vedenej pod ČVS: VKE-1/30-98 vyplýva, že navrhovateľ bol 15. apríla 1999 v čase medzi 14.05 hod. a 16.02 hod. vypočúvaný ako obvinený v prítomnosti obhajcov JUDr. Hlbočana a JUDr. Chabadu, ako aj zapisovateľky [REDAKOVANÉ]. Z tejto zápisnice sa v podstate zisťuje, že v merite veci navrhovateľ odmietol vypovedať, a to s poukazom na porušenie jeho ústavných a zákonných práv. Zápisnicu odmietol podpísať.

Predseda vlády Slovenskej republiky doručil 8. júla 1999 na ústavný súd vyjadrenie k podnetu navrhovateľa. V ňom v podstate uviedol, že nemôže byť pravdou tvrdenie navrhovateľa, že rozhodnutím predsedu vlády Slovenskej republiky v zastúpení prezidenta republiky došlo k porušeniu jeho Ústavou SR garantovaných práv. Je všeobecne známe a rešpektované, že zmyslom a účelom amnestie je dosiahnutie spravodlivosti vždy v individualizovaných alebo druhovo charakterizovaných prípadoch a nie generálne imunizovanie nešpecifikovaného druhu konaní pre nešpecifikovaný počet osôb. Amnestiami z 3. marca 1998 a zo 7. júla 1998 došlo prinajmenšom k porušeniu ústavného práva občana [REDAKOVANÉ] zakotveného v čl. 46 ods. 1 ústavy. Prezident, podobne ako ktorýkoľvek iný verejný činiteľ, však nie je imúnny voči ústavným alebo právnym pochybeniam pri svojom rozhodovaní, ktorých nápravu musí ústavný a právny poriadok pripúšťať. V záujme obnovenia rešpektovania princípov právneho štátu predseda vlády vykonal rozhodnutím z 8. decembra 1998 nevyhnutnú opravu protiústavného rozhodnutia svojho predchodcu. Trestné stíhanie voči navrhovateľovi nezačalo následkom

rozhodnutia predsedu vlády z 8. decembra 1998, ale vďaka skutkom a činom, ktorých sa navrhovateľ dopustil a prípadne u ktorých existuje dôvodné podozrenie, že v čase, keď boli spáchané, sa jednalo o trestné činy.

Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky Sekcia vyšetrovania a kriminalisticko-expertíznych činností PZ Bratislava na podnet navrhovateľa sa vyjadrilo písomne 8. júla 1999 takto: „Uverejnením Rozhodnutia predsedu vlády Slovenskej republiky zo dňa 8. decembra 1998 o amnestii pod č. 375/1998 sa toto stalo súčasťou právneho poriadku Slovenskej republiky. ... trestné konanie musí byť v súlade s právnym poriadkom SR. Rešpektovať a dodržiavať právny poriadok je povinnosťou orgánov činných v trestnom konaní, teda i vyšetrovateľa Policajného zboru.

V konaní vyšetrovateľa PZ, keď vzniesol obvinenie [REDAKOVANÉ] na základe Rozhodnutia predsedu vlády SR zo dňa 8. 12. 1998 a vedie proti nemu trestné stíhanie, nevidíme porušenie ustanovení Trestného poriadku. Či boli alebo neboli Rozhodnutím predsedu vlády SR zo dňa 8. 12. 1998 porušené ústavné práva [REDAKOVANÉ], tak ako ich menovaný uvádza vo svojom podnete, prislúcha podľa nášho názoru posúdiť Ústavnému súdu SR.“

Krajský prokurátor v Bratislave vo svojom písomnom vyjadrení z 28. júna 1999 uviedol, že zastupujúci prezident Vladimír Mečiar nemohol udeliť amnestiu osobám, ktoré doteraz neboli zistené ako páchatelia zavlečenia. Aj štylizácia dávala rôzny výklad, pretože sa vzťahovala na trestné činy spáchané v súvislosti s oznámením o zavlečení a v súvislosti s oznámeným zavlečením, a teda nie na samotné zavlečenie, resp. na to, čo mu predchádzalo. Ak by zámer predsedu vlády sledoval abolicovanie vlastného zavlečenia, musel by iným spôsobom formulovať príslušný článok rozhodnutia o udelení amnestie, a to spojením „nariadujem, aby sa nezačínalo a ak sa začalo, aby sa zastavilo trestné stíhanie trestného činu zavlečenia [REDAKOVANÉ] do cudziny“. Aj v tomto prípade by sa dalo uvažovať o tom, či sa abolicia vzťahuje len na trestný čin zavlečenia alebo sa bude týkať aj ďalších iných trestných činov, ktoré sú

v súčasnosti stíhané, a to zneužívanie právomoci verejného činiteľa podľa § 158 Tr. zák., vydierania podľa § 235 Tr. zák., lúpeže podľa § 234 Tr. zák. a podobne.

Ústava SR v článku 78 nekonkretizuje, ktorý orgán činný v trestnom konaní má žiadať o súhlas na vzatie do väzby poslanca.“

Predseda Okresného súdu Bratislava I vo svojom písomnom vyjadrení zo 6. júla 1999 k podnetu navrhovateľa uviedol, že v prípade vzatia navrhovateľa do väzby neboli porušené jeho práva stanovené v Trestnom poriadku. Pri rozhodovaní o návrhu prokurátora na vzatie obv. [REDAKOVANÉ] do väzby mal sudca k dispozícii uznesenie Národnej rady SR č. 269 z 15. apríla 1999, ktorým v súlade s čl. 78 ods. 2 Ústavy SR podľa § 2 ods. 3 písm. f) a § 142 zákona Národnej rady SR č. 350/1996 Z. z. vydala súhlas na vzatie poslanca obv. [REDAKOVANÉ] do väzby.

III.

Senát Ústavného súdu SR podnet navrhovateľa prejednal na svojom zasadnutí bez prítomnosti účastníkov konania podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení zákona č. 293/1995 Z. z. (ďalej len „zákon č. 38/1993 Z. z.“). Podnet preskúmal tak po formálnej, ako aj obsahovej stránke; či má náležitosti ustanovené § 20 citovaného zákona a či nie sú tu prekážky proti jeho prijatiu na ďalšie konanie na Ústavnom súde SR (§ 22 zákona č. 38/1993 Z. z.).

Podnet splňal formálne podmienky ustanovené § 20 citovaného zákona. V obsahovej stránke však podanie postráda dôkazy, argumentácie, náležité zdôvodnenie porušenia konkrétnych článkov ústavy označených v podnete. Navrhovateľ okrem toho, že ich cituje, bližšie nerozvádza, v čom vidí ich porušenie.

Predkladateľ podnetu namietol porušenie ústavy na základe presvedčenia, že len rozhodnutie o amnestii z 8. decembra 1998 umožnilo, aby bolo proti nemu

vznesené obvinenie a aby bol vzatý do vyšetrovacej väzby. V tejto súvislosti vznikla otázka, či aj predchádzajúce rozhodnutia o amnestii z 3. marca 1998 a zo 7. júla 1998 vylučovali alebo nevylučovali možnosť trestného stíhania navrhovateľa za skutky, za ktoré je teraz trestne stíhaný.

V zásade možno konštatovať, že pri dôslednej interpretácii čl. VI rozhodnutia o amnestii z 3. marca 1998 a čl. II rozhodnutia o amnestii zo 7. júla 1998 vznikajú vážne pochybnosti hraničiace s istotou, že tieto rozhodnutia trestné stíhanie zavlečenia [REDACTED] [REDACTED] do cudziny nevylučovali. Podľa čl. VI. rozhodnutia o amnestii z 3. marca 1998 sa nariadilo, aby sa nezačínalo, a ak sa začalo, aby sa zastavilo trestné stíhanie za trestné činy spáchané v súvislosti s oznámením o zavlečení [REDACTED] [REDACTED] do cudziny. Podľa názoru ústavného súdu použitá formulácia vôbec nevylučuje trestné stíhanie za skutok týkajúci sa zavlečenia [REDACTED] [REDACTED] do cudziny, ale len trestné stíhanie za skutky spáchané v súvislosti s oznámením o zavlečení [REDACTED] [REDACTED] do cudziny. Za takéto skutky treba v súlade so znením citovaného článku považovať iba také činy, pri ktorých súčasťou skutkovej podstaty je oznámenie, prípadne neoznámenie činu. Podľa tohto článku sú amnestované napr. trestné činy: krivé obvinenie (§ 174 Trestného zákona), krivá výpoveď (§ 175 Trestného zákona), neoznámenie trestného činu (§ 168 Trestného zákona), prípadne iné obdobné činy. Použitú formuláciu „v súvislosti s oznámením“ nie je možné vykladať tak neobmedzene, aby sa vzťahovala aj na samotné skutky, ktoré predchádzali oznámeniu, teda za trestné činy: zavlečenie do cudziny (§ 233 Trestného zákona), ublíženie na zdraví (§ 221 Trestného zákona), obmedzenie osobnej slobody (§ 231 Trestného zákona), lúpež (§ 234 Trestného zákona), zneužívanie právomoci verejného činiteľa (§ 158 Trestného zákona) najmä aj preto, že v rozhodnutí o amnestii sa to takto necituje.

Podľa čl. II rozhodnutia o amnestii zo 7. júla 1998 sa nariadilo, aby sa nezačínalo, a ak sa začalo, aby sa zastavilo trestné konanie pre podozrenie z trestných činov, ktoré mali byť spáchané v súvislosti s oznámeným zavlečením [REDACTED] [REDACTED], [REDACTED], do cudziny, ku ktorému malo dôjsť

31. augusta 1995. Ústavný súd aj v tomto prípade vyslovuje názor, že ani tento text rozhodnutia o amnestii nie je možné interpretovať inak. V podstate ide o totožné dôvody, ako v predchádzajúcej amnestii. I tu z textu čl. II dá sa jasne vyčítať, že samotný skutok zavlečenia [REDAKOVANÉ] [REDAKOVANÉ] nie je amnestovaný, lebo len tie skutky, ktoré mali byť spáchané v súvislosti s oznámeným zavlečením, tie trestné činy, ktorých skutková podstata spočíva v oznámení, prípadne neoznámení určitých skutočností, mali byť amnestované. Vzhľadom na uvedené v konečnom dôsledku ústavný súd robí záver, že navrhovateľ mohol byť trestne stíhaný a vzatý do väzby, aj keby napadnuté rozhodnutie o amnestii z 8. decembra 1998 nebolo vydané.

IV.

V rozsahu tej časti trestného stíhania, ktoré sa vedie v súvislosti s rozhodnutím o amnestii č. 375/1998 Z. z., predkladateľ podnetu namietol, že predseda vlády vykonávajúci časť právomocí prezidenta SR rozhodnutím č. 375/1998 Z. z. zmenil rozhodnutie predsedu vlády SR vykonávajúceho právomoci prezidenta SR č. 55/1998 Z. z. z 3. marca 1998 v znení rozhodnutia č. 214/1998 Z. z. zo 7. júla 1998. Túto právomoc uplatnil spôsobom, ktorým došlo k porušeniu jeho ústavou zaručených práv.

Ústavný súd okrem podnetu namietajúceho porušenie čl. 102 písm. i) ústavy dostal aj návrh skupiny poslancov na podanie výkladu tohto ústavného ustanovenia podľa čl. 128 ods. 1 ústavy. V tomto konaní ústavný súd uznesením z 28. júna 1999 vyslovil, že „Právom prezidenta Slovenskej republiky upraveným článkom 102 ods. 1 písm. i) Ústavy Slovenskej republiky je udeliť amnestiu niektorou z foriem, ktoré sú v tomto článku uvedené.

Súčasťou tohto práva však nie je aj oprávnenie prezidenta Slovenskej republiky akýmkoľvek spôsobom meniť rozhodnutie o amnestii už uverejnené v Zbierke zákonov Slovenskej republiky.“

Pre rozhodnutie o námietke predkladateľa podnetu o porušení jeho základných práv a slobôd v dôsledku porušenia čl. 102 písm. i) ústavy má podstatný význam povaha právnych účinkov rozhodnutia Ústavného súdu SR v konaní o výklade ústavného zákona podľa čl. 128 ods. 1 Ústavy SR, nakoľko k vysloveniu porušenia ním označených základných práv rozhodnutím predsedu vlády z 8. decembra 1998 by mohlo dôjsť len vtedy, ak by bol Ústavný súd SR v konaní o výklade tiež oprávnený rozhodnúť o jeho ústavnosti, resp. protiústavnosti.

Ústavný súd SR uplatnením svojej právomoci podľa čl. 128 ods. 1 Ústavy SR vykonáva činnosť, ktorá je formou abstraktnej ochrany ústavnosti. Účelom konania o výklade ústavy podľa čl. 128 ods. 1 Ústavy SR je odstrániť možnosť opakovania sporu o právne záväzný spôsob vysvetlenia ústavnej normy v budúcnosti po tom, ako spor naozaj nastal a štátne orgány s právomocou spornú normu uplatniť ju vysvetlili rozdielne. Ústavný súd SR v konaní podľa čl. 128 ods. 1 Ústavy SR nerozhoduje, či štátny orgán porušil ústavu tým, že ju nesprávne vysvetlil.

V procese výkladu a uplatnenia práva môžu nastať dva typy situácií, keď vzniknú pochybnosti o súlade právnych noriem upravujúcich spoločenský vzťah. V prípade nesúladu všeobecne záväzného právneho predpisu s ústavou platí príkaz článku 152 ods. 4 Ústavy SR, podľa ktorého výklad a uplatňovanie ústavných zákonov, zákonov a ostatných všeobecne záväzných právnych predpisov musí byť v súlade s touto ústavou. Podľa názoru Ústavného súdu SR uvedené výkladové pravidlo je možné uplatniť len vo vzťahu k všeobecne záväzným právnym predpisom s právnou silou nižšou ako ústava sama (I. ÚS 30/99). V prípade vnútorného nesúladu medzi dvomi alebo viac normami ústavy záväzný výklad sporných ústavných noriem môže podať jedine Ústavný súd SR v konaní podľa čl. 128 ods. 1 Ústavy SR.

Podľa čl. 132 ods. 1 Ústavy SR, ak ústavný súd svojím rozhodnutím vysloví, že medzi právnymi predpismi uvedenými v čl. 125 je nesúlad, strácajú príslušné predpisy, ich časti, prípadne niektoré ich ustanovenia účinnosť. Podľa § 76 ods. 1 zákona č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred

ním a o postavení jeho sudcov v znení zákona č. 293/1995 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov: „Zákony a iné všeobecne záväzné právne predpisy vydané v Českej a Slovenskej Federatívnej Republike, ktoré sú v rozpore s Ústavou Slovenskej republiky, strácajú účinnosť dňom vyhlásenia nálezu Ústavného súdu Slovenskej republiky v Zbierke zákonov.“ Ústava SR výslovne ustanovuje právne účinky nálezu Ústavného súdu SR v konaní podľa čl. 125 a čl. 152 ods. 3 Ústavy SR.

Právne účinky podania výkladu v konaní podľa čl. 128 ods. 1 nie sú určené výslovne. Je tomu tak preto, že v konaní o výklade ústavného zákona, ak je vec sporná, podľa čl. 128 ods. 1 Ústavy SR ústavný súd neposudzuje a ani nerozhoduje o ústavnosti (t. j. o súlade s ústavou) toho konania, opomenutia alebo rozhodnutia orgánu štátu, ktoré viedlo k vzniku sporu, ale podáva len výklad sporného ustanovenia ústavného zákona. Vychádzajúc z uvedeného preto výkladové uznesenia Ústavného súdu SR nemajú (a ani nemôžu mať) akékoľvek právne účinky vo vzťahu k tým konaniam, opomenutiam alebo rozhodnutiam orgánu štátu, ktoré viedli k vzniku sporu, ako je tomu v prípadoch konaní podľa čl. 125 a čl. 152 ods. 3 Ústavy SR. Túto skutočnosť o. i. potvrdzuje aj absencia akejkoľvek právnej úpravy takýchto účinkov výkladového uznesenia ako na konania, opomenutia, tak aj rozhodnutia, ktoré viedli k vzniku sporu o výklad ústavného zákona, ak je vec sporná, podľa čl. 128 ods. 1 Ústavy SR. Výkladové uznesenie ústavného súdu nezakladá (z tohoto dôvodu) ani žiadne práva a povinnosti pre tretie osoby odlišné od účastníkov súdneho konania vo vzťahu k tým skutočnostiam, ktoré viedli k vzniku sporu. Ústavný súd SR už judikoval, že: „uznesenie o výklade ústavy (ústavného zákona) je všeobecne vyjadrením právneho názoru nezávislého súdneho orgánu ochrany ústavnosti na uplatňovanie vykladaného ustanovenia, ak je vec sporná. Rozhodnutie o výklade ústavného zákona samé osebe nemôže však priamo ukladať alebo rušiť práva a povinnosti účastníkov konania ani osôb tretích“, nakoľko „ani ústava a ani zákon č. 38/1993 Z. z. nespájajú s rozhodnutiami ústavného súdu o výklade ústavného

zákona (ústavy) účinky, ktoré by mohli mať dopad na konanie tretích osôb“ (I. ÚS 60/97).

Ak by predmetom konania podľa čl. 128 ods. 1 Ústavy SR nebolo podanie výkladu ústavy záväzného pre všetky štátne orgány, potom by zákon musel ustanoviť povinnosť Ústavného súdu SR zastaviť konanie podľa čl. 128 ods. 1 Ústavy SR v prípade zániku sporu medzi navrhovateľom a štátnym orgánom, o ktorom navrhovateľ tvrdí, že ústavný zákon nesprávne vykladá. Ústavný súd SR vyslovil názor, podľa ktorého v konaní o výklade ústavného zákona Ústavný súd SR nie je viazaný návrhom účastníkov, ale môže podať vlastný výklad rozdielny od výkladových verzií predkladaných účastníkmi konania. Ústavný súd môže podať aj taký výklad sporného ustanovenia, ktorý nebude totožný ani s jednou z verzií predkladaných účastníkmi. Pritom nemožno hovoriť o postupe „ultra“ alebo dokonca „extra petitum“, pretože za petit je potrebné považovať návrh na výklad konkrétneho ustanovenia ústavy alebo ústavných zákonov ústavným súdom a nemožno ho zamietnuť, ak sa ústavný súd s navrhovaným spôsobom výkladu nestotožní. (I. ÚS 30/99).

O tom, že podanie výkladu ústavného zákona podľa čl. 128 ods. 1 ústavy je formou abstraktnej ochrany ústavnosti, svedčí aj ustanovenie § 33 ods. 4 zákona č. 38/1993 Z. z., podľa ktorého: „Ak má právny názor Ústavného súdu vyslovený v náleze alebo v uznesení o výklade podľa čl. 128 ods. 1 Ústavy všeobecný význam, môže Ústavný súd rozhodnúť, že sa tento právny názor uverejní v Zbierke zákonov“. V takom prípade právny účinok výkladu Ústavy SR Ústavným súdom SR nastáva okamihom uverejnenia výroku Ústavného súdu SR v Zbierke zákonov SR.

Ústava SR, ani nijaký iný právny predpis neumožňuje, aby výklad ústavy podaný ústavným súdom podľa čl. 128 ods. 1 Ústavy SR pôsobil spätne v čase pred uverejnením výkladu Ústavy SR, či dokonca pred jej podaním Ústavným súdom SR.

Uvedené platí v plnom rozsahu aj pre výklad čl. 102 ods. 1 písm. i) Ústavy SR, takže aj jeho účinnosť je ustanovená do budúcnosti, až po uverejnení výkladového uznesenia ústavného súdu.

Rozhodnutie predsedu vlády SR č. 375/1998 Z. z., ktorým sa zmenilo rozhodnutie predsedu vlády SR č. 55/1998 Z. z., zmenené rozhodnutím predsedu vlády SR č. 214/1998 Z. z., bolo v Zbierke zákonov SR uverejnené 8. decembra 1998. Všetky tri rozhodnutia urobil predseda vlády SR poverený výkonom niektorých právomocí prezidenta SR podľa čl. 105 ods. 1 Ústavy SR. Ústavný súd nepodal výklad čl. 102 písm. i) platného v čase uverejnenia rozhodnutia o amnestii. Ústavný súd SR podal výklad Ústavy SR v znení zmeny ústavným zákonom č. 9/1999 Z. z. zo 14. januára 1999, ktorým sa mení a dopĺňa Ústava Slovenskej republiky č. 460/1992 Zb. v znení ústavného zákona č. 244/1998 Z. z. Ústavný súd SR podal výklad právomoci prezidenta SR určenej čl. 102 ods. 1 písm. i) ústavy 28. júna 1999. Predseda vlády SR vykonávajúci niektoré právomoci prezidenta SR nemohol 7. júla 1998, ani 8. decembra 1998 konať spôsobom odporujúcim všeobecne záväznému výkladu čl. 102 ods. 1 písm. i) ústavy podanému ústavným súdom, pretože v čase uplatnenia právomoci podľa čl. 102 písm. i) predsedom vlády SR výklad ústavného súdu neexistoval. Ústavný súd SR svojím uznesením o výklade čl. 102 ods. 1 písm. i) Ústavy SR nezrušil Rozhodnutie o amnestii č. 375/1998 Z. z., ani Rozhodnutie o amnestii č. 214/1998 Z. z. Rozhodnutie o amnestii č. 375/1998 Z. z. je platné a účinné.

Predmetom konania o podnete prijatom na konanie pred ústavným súdom je preskúmanie, či ústavné právo alebo sloboda, ktorej porušenie predkladateľ podnetu namietol, naozaj bolo porušené. Ak predkladateľ podnetu namietne také porušenie práva a slobody, ktoré podľa okolností prípadu zrejme nemohlo nastať, ústavný súd podnet odmietne ako zjavne neopodstatnený bez toho, aby námietku porušenia ústavy preskúmal vo veci samej. Preto ústavný súd odmietol podnet v časti namietajúcej porušenie čl. 102 písm. i) Ústavy SR a v dôsledku toho aj jeho ústavných práv vydaním rozhodnutia o amnestii č. 375/1998 Z. z.

V ďalšej časti svojho podania predkladateľ podnetu namietol porušenie svojich základných práv a slobôd vládou SR, Ministerstvom vnútra SR, Krajskou prokuratúrou v Bratislave a Okresným súdom Bratislava I.

Navrhovateľ žiadal prijať podnet na začatie konania o porušení čl. 12 ods. 1, ale aj čl. 16 ods. 1 a čl. 17 ods. 1, 2. Len proti predsedovi vlády žiadal vydať uznesenie, že vydaním rozhodnutia zo 7. júla 1998 porušil voči nemu čl. 12 ods. 1 ústavy a ostatné články z návrhu na uznesenie vynechal. Inak predkladateľ podnetu ani jediným slovom nezdôvodňuje, v čom vidí porušenie vytýkaných článkov. Obmedzuje sa iba na to, že cituje úplné znenie čl. 12 ods. 1 ústavy. Ústavný súd za tohto stavu nemohol akceptovať tvrdenie navrhovateľa o porušení čl. 12 ods. 1 ústavy, podľa ktorého sú ľudia slobodní a rovní v dôstojnosti i v právach, pričom základné práva a slobody sú neodňateľné, nescudziteľné, nepremlčateľné a nezrušiteľné.

Ústavný súd nezistil (navrhovateľ to ani nekonkretizoval), že by bola dotknutá navrhovateľova rovnosť v dôstojnosti a rovnosť v právach alebo že by išlo o ľudskú slobodu, zaručené čl. 12 ods. 1 ústavy. Nijaké základné práva a slobody navrhovateľa neboli odňaté, scudzené, premlčané alebo zrušené. Ani pri tomto tvrdení nepredložil ústavnému súdu zdôvodnenie a argumenty. To, že sa navrhovateľ nachádza vo väzbe, pripúšťa zákon, s ktorým počíta aj ústava v čl. 17 ods. 2 (nikoho nemožno stíhať alebo pozbaviť slobody inak, ako z dôvodov a spôsobom, ktorý ustanoví zákon).

Keďže navrhovateľ žiadal rozhodnúť len o porušení čl. 12 ods. 1 ústavy, ústavný súd viazaný jeho petitom konal len o tomto článku.

Orgány činné v trestnom konaní, vyšetrovateľ, prokurátor i súd konali podľa Trestného poriadku. Začalo sa trestné stíhanie navrhovateľa; bolo vznesené proti nemu obvinenie a následne na základe návrhu prokurátora bol vzatý do väzby, pričom k týmto úkonom boli dané súhlasy Národnej rady Slovenskej republiky, keďže išlo o poslanca. Vec sa nachádza v štádiu prípravného konania. Navrhovateľ podľa

Trestného poriadku má možnosť a aj prostriedky podávanými sťažnosťami, odvolaniami (opravnými prostriedkami) dosiahnuť nápravu, ak je presvedčený, že orgány činné v trestnom konaní postupujú voči nemu v rozpore so zákonom, a to, či ide o začatie trestného stíhania, vznesenia obvinenia alebo aj vzatia do vyšetrojúcej väzby. Má možnosť sa brániť ako v prípravnom konaní, tak aj pred nezávislým súdom. Súd po podaní obžaloby predbežne koná o prijatí obžaloby a pokiaľ by zistil, že orgány činné v trestnom konaní porušili zákon, má právo takéto rozhodnutie zrušiť a vrátiť (§ 185 a nasl. Trestného poriadku).

Účastník konania mal by preukázať, že už vyčerpal všetky zákonom (Trestným poriadkom) ponúkané prostriedky k dosiahnutiu nápravy narušených ústavných práv a doteraz nebol úspešný. Fyzická osoba nemá na výber (ani ústava, ani zákon mu túto možnosť nedáva), ktorým orgánom najskôr, prípadne aj súčasne, má doručiť podnet, v ktorom žiada konať o porušení ústavných práv, hoci v skutočnosti sa namieta porušenie zákona a kde ešte kompetentný orgán prípad definitívne neuzavrel.

Ústavný súd na tomto základe dospel k presvedčeniu, že podnet, aj keď z formálnej (nie obsahovej) stránky spĺňal kritériá na jeho prijatie na ďalšie konanie, bráni mu v tom ešte prekážka nevyužitia tých prostriedkov na dosiahnutie nápravy, ktoré poskytuje Trestný poriadok. V trestných veciach podľa čl. 142 ods. 1 ústavy rozhodujú všeobecné súdy. V prípravnom konaní o začatí trestného stíhania, vznesení obvinenia, o podaní žaloby rozhodujú orgány činné v trestnom konaní. Proti ich rozhodnutiam sú prípustné opravné prostriedky. Zatiaľ vec je v štádiu, kde navrhovateľ nemohol využiť všetky prostriedky, ktoré mu poskytuje zákon.

Z týchto dôvodov Ústavný súd Slovenskej republiky rozhodol tak, ako je to uvedené vo výrokovej časti tohto rozhodnutia.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 15. júla 1999

JUDr. Ján D r g o n e c
predseda senátu